

Posudek diplomové práce:

Alena PIVOŇKOVÁ, *Dějiny a katalog historické knihovny farnosti sv. Vojtěcha v Praze – Novém Městě.*

Filozofická fakulta Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, Ústav archivnictví a pomocných věd historických Filozofické fakulty JU, České Budějovice 2022, 807 stran.

Farní knihovny patří mezi nejpočetnější církevní a historické knihovny na území našeho státu, jen zlomek z nich však prošel odborným zpracováním. O to více lze uvítat diplomovou práci Bc. Aleny Pivoňkové, která se zaměřila na knihovnu farnosti sv. Vojtěcha na Novém Městě pražském. Této farnosti se přitom studentka věnovala již ve své práci bakalářské, v níž zpracovala inventář farního archivu – a vytvořila si tím předpoklady i pro zpracování knihovny, kdy jejím úkolem nebylo „pouze“ sepsat její katalog, ale současně ji také uspořádat, což samo o sobě představuje ne zcela jednoduchý úkol.

Diplomová práce tak sestává jednak z textové části, přinášející charakteristiku celého fondu, a jednak z rozsáhlého katalogu jednotlivých knih. Úkoly a zaměření práce studentka představila ve stručném Úvodu (s. 8–9), podobně shrnula také informace o nepříliš početné relevantní literatuře (týkající se zejména přímo farnosti, práce věnované jiným farním knihovnám jsou zmíněny spíše ilustrativně, i když jich existuje více, než prozrazuje poznámka č. 1, ale vzhledem k jejich množství to nechápu jako zásadní problém) a pramenech, resp. zdrojích (s. 10–12), i když hlavním pramenem je právě samotná farní knihovna.

Třetí kapitola diplomové práce se zaměřuje na původce knižního fondu a seznamuje s historií farnosti sv. Vojtěcha (s. 13–23), přičemž právě zde autorka mohla navázat na svou dřívější práci a využít i prameny z Archivu hlavního města Prahy a pamětní knihy farnosti, záslužný je tabelární přehled farářů a kaplanů (s. 24–29, tabulka č. 1 a 2). Následující kapitola (s. 30–63) je věnována historii samotné knihovny, ale i knižní kultury svatovojtěšské farnosti (v souvislosti s tím, že někteří duchovní správci vyvíjeli i literární činnost) – a zahrnuje také edice hned tří inventářů knihovny, a to z let 1769 (s. 36–49), 1821 (s. 50–54) a 1831 (s. 55–59). Vzhledem k tomu, že knihovna nikdy v minulosti nebyla uspořádána a knihy nebyly opatřeny signaturami (maximálně nesou signatury z jiných knihoven), připadly tyto úkoly autorce práce, která svůj přístup, tj. především rozdělení knih do skupin (viz tabulka č. 3, s. 65) a přidělení signatur, ale i katalogizaci a její jednotlivé položky objasnila v páté kapitole (s. 60–67). Zde je nutno připomenout, že přitom vzhledem ke svému předchozímu studiu na Univerzitě Palackého v Olomouci postupovala při sestavování katalogu podle tamní příručky *Záchrana a inventarizace drobných církevních fondů* z roku 2008, resp. kapitoly J. Oppeltové věnované *Historii, pořádání a katalogizaci farních knihoven* – a na katalogu pracovala samostatně, takže předložila de facto jeho hotovou verzi, kterou je možno označit za maximalistickou, s ohledem na charakter práce (ale i na čas vymezený pro odevzdání) však již nebyla dále zásadně korigována.

Nejrozsáhlejší oddíl z textové části diplomové práce představuje šestá kapitola, věnovaná všestrannému rozboru knižního fondu svatovojtěšské farní knihovny (s. 68–153). A. Pivoňková v ní postupně provedla rozbor chronologický a zejména tematický, v němž nejprve vyčlenila rukopisy a poté pro tisky postupovala podle standardně vymezených oddílů počínaje biblemi a biblistikou přes misály, breviáře a další modlitební knihy, spisy církevních otců a svatých, díla teologická, životopisy svatých a kázání aj. po knihy spadající do oblasti

práva, historie, filosofie a přírodních věd či encyklopedie a podobná „univerzální“ díla, výčet uzavírá několik dochovaných universitních tezí. Autorka přitom podává i základní charakteristiku nejdůležitějších titulů, které ovšem musela nejprve identifikovat, s tímto úkolem se vyrovnala velmi úspěšně. Opomenut není ani jazykový rozbor knih (nepřekvapí, že většina je latinských) a analýza míst vydání a tisku (vítány by příp. byly i grafy), detailní pozornost (s. 91–120) je věnována tiskařům a nakladatelům a jejich signetům, ať již zahraničním či domácím. Poslední podkapitoly se zaměřují na ilustrace a knižní dekor, vazby knih a provenienci, tj. zejména supralibros, exlibris a vlastnické poznámky, alespoň stručná informace je věnována rovněž stavu dochování knih. Stručnou rekapitulaci nejdůležitějších zjištěných skutečností představuje Závěr (s. 154–155).

V diplomové práci Aleny Pivoňkové nechybí obligátní seznam použitých pramenů a literatury včetně internetových zdrojů (s. 156–159), autorka neopomněla připojit též seznam příloh (s. 160–162) v podobě tabulek a reprodukcí vyobrazení převzatých převážně ze samotných tisků, jimiž svůj text vhodně doplnila, zmíněny jsou i editované inventáře, jen by bylo u těchto příloh vhodné doplnit pro snazší hledání také odkaz na příslušné strany textu práce.

Jak již ale bylo uvedeno, textová část práce tvoří pouze jeden její oddíl, zatímco rozsáhlejší část představuje samotný katalog knih – a to vedle patnácti rukopisů (s. 164–180) především celkem 447 tisků (s. 182–807, signatury A 1 až Q 16). Jednotlivé katalogové záznamy jsou přitom zpracovány podle výše zmíněné příručky, a to velmi detailně, takže představují, jak již bylo uvedeno, v podstatě maximalistickou verzi, která může být mezi specialisty na katalogizaci předmětem diskuse. Rozhodně chci ale vyzdvihnout a ocenit, že studentka při zpracování katalogu pracovala samostatně a prokázala značné množství odborných znalostí.

Vysokou míru samostatnosti projevila A. Pivoňková i při vypracování textové části práce a bohužel ponechala školitelce jen málo času na korektury a připomínky, i když se nakonec podařilo upozornit alespoň ty nejdůležitější a následně je i zapracovat. Na detaily však již v některých případech nedošlo či unikly pozornosti a vzhledem k nedostatku času nezbylo než ponechat stranou také upozornění na další zdroje (zejména KVK – Karlsruhe Virtueller Katalog a databáze VD16, VD17, VD18) či na úpravu popisu rukopisů.

Případné doplňky či úpravy by sice přispěly k ještě vyšší úrovni práce, uvedené připomínky ale nic nemění na tom, že se autorka s vymezeným úkolem vypořádala dle mého soudu úspěšně a prokázala jednoznačnou odbornou způsobilost k práci s historickým knižním fondem. Diplomová práce Bc. Aleny Pivoňkové tak rozhodně představuje cenný příspěvek k dějinám knižní kultury i z hlediska zpracování historických knižních fondů a speciálně církevních knihoven a splňuje všechna požadovaná kritéria, a proto ji ráda doporučuji k obhajobě a navrhuji klasifikovat stupněm **výborně**.

V Praze dne 18. ledna 2023

Doc. PhDr. Marie Ryantová, CSc.